

การพัฒนาแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน โรงเรียนวัดศรีสำราญราษฎร์บำรุง
(แหลมประชาอุทิศ)

The Development of School Administration Model based on the Philosophy of
Sufficiency Economy for Sustainable Education Quality Development of Wat
Srisamranratbumrung (Champracha Uthit) School

วรรณกร ทวีแก้ว
Wannakorn Thaweekaew

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ
Samut Sakhon Primary Education Area Office, Office of the Basic Commission,
Ministry of Education, Thailand.
E-mail: wannakorn166@gmail.com

Received August 16, 2024; Revised September 20, 2024; Accepted October 9, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และแนวทางในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน 2) เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน 3) เพื่อทดลองใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน และ 4) เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน โรงเรียนวัดศรีสำราญราษฎร์บำรุง (แหลมประชาอุทิศ) รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ใช้ทฤษฎีระบบเป็นกรอบการวิจัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ผู้ปกครอง จำนวน 297 คน และนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-6 จำนวน 248 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 4 ชนิด คือ 1) ข้อคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม 2) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง 3) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง 4) แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในกรณีการวิจัยเชิงปริมาณ ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิเคราะห์เนื้อหาแล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา ผลที่ได้รับจากงานวิจัยครั้งนี้ทำให้โรงเรียนวัดศรีสำราญราษฎร์บำรุง (แหลมประชาอุทิศ) ได้นวัตกรรมและองค์ความรู้ใหม่ คือ รูปแบบ PSE for SEQ ซึ่งเป็นรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นเยาวชนที่ดีและมีคุณภาพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสามารถใช้เป็นแนวทางในปฏิบัติงานและพัฒนาตนเองได้

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา; เศรษฐกิจพอเพียง; การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน

Abstract

This article aimed to study 1) the current condition, desired condition and guidelines for school administration based on the philosophy of sufficiency economy 2) to create and develop the school administration model based on the philosophy of sufficiency economy 3) to experiment the created model and 4) to study the effectiveness of the model. It was mixed methods research. Use systems theory as a research framework. The sample were consisting of 297 parents and 248 students. They were selected by determined using Krejcie and Morgan's tables using stratified random sampling. The instrument for collecting data were questions for focus group, structured interviews, semi-structured interviews and questionnaires. Analysis data by Descriptive statistics and Content Analysis. The results obtained from this research have enabled Wat Srisamranratbumrung (Champracha Uthit) School to gain innovation and new knowledge, namely the PSE for SEQ model, which is a school management model based on the philosophy of the Sufficiency Economy to develop the quality of education in a sustainable manner that can be used to develop learners into good and quality youth according to the philosophy of the Sufficiency Economy. This can be used as a guideline for civil servants, teachers, and educational personnel to perform their work and develop themselves.

Keywords: The School Administration; Sufficiency Economy; Sustainable Education Quality Development

บทนำ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อยุคโลกาภิวัตน์ ประเทศไทยได้มีการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาจัดทำเป็นยุทธศาสตร์ชาติอย่างต่อเนื่อง สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดกรอบความคิดสำคัญในการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 โดยนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนมาเป็นหลักสำคัญในการจัดการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ส่วนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ประกาศนโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567-2568 ให้ความสำคัญสอดคล้องกัน โดยกำหนดให้มีการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา เพื่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566)

ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารสถานศึกษา เห็นความสำคัญของการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษา จึงได้ทำการสำรวจสภาพปัจจุบันและปัญหาในการบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนวัดศรีสำราญราษฎร์บำรุง (เข้มประชาอุทิศ) จากการสังเกตพฤติกรรมของครูและนักเรียนพบว่า นักเรียน ครูและบุคลากรจำนวนไม่น้อยใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือย ใช้สิ่งของไม่คุ้มค่า มีการเปิดไฟเปิดพัดลมทิ้งไว้ในขณะที่ไม่ได้ใช้งานเป็นประจำ ผลจากการศึกษาข้อมูลรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) ตั้งแต่ปีการศึกษา 2563-2565 พบว่า ข้อมูลด้านคุณภาพผู้เรียนจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และผลการประเมินสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน โดยค่าเฉลี่ยของจำนวนนักเรียนที่มีผลการประเมินระดับ 3 หรือระดับดี

ขึ้นไป ต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลด้านการบริหารงานตามภารกิจ 4 ฝ่ายของโรงเรียน ได้แก่ งานบริหารวิชาการ งานบริหารงบประมาณ งานบริหารบุคคล และงานบริหารทั่วไป พบว่ายังไม่เรียบร้อย เอกสารหลักฐานการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปบูรณาการหรือสอดแทรกในกระบวนการบริหารจัดการศึกษา และยังพบว่าครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียนและผู้ปกครอง มีความรู้ความเข้าใจยังไม่ลึกซึ้งในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ในกระบวนการทำงาน การจัดการเรียนการสอน และการดำเนินชีวิตประจำวัน

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาผลงานวิจัยของจากรัตน์ ปลื้มชัย และ ปณิธาน วรรณวัลย์ (2561) พบข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ คือ ควรสร้างความตระหนักให้ครูเห็นความสำคัญในการสอนที่สอดแทรกหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมให้ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการกำหนดวิธีการจัดสื่อเทคโนโลยีที่ส่งเสริมความสำคัญของการวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษา เน้นการนำปัญหาที่เกิดจากสภาพจริงมาแก้ปัญหา รวมถึงงานวิจัยของ ธงชัย ตีมูลพันธ์ และ วรกาญจน์ สุขสดเขียว (2566) ผลการวิจัย พบว่า การกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 จะส่งผลดีต่อสถานศึกษา

จากการศึกษาผลงานวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยจึงนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากำหนดเป็นวิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์ โครงการ/กิจกรรม โดยระบุไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน (โรงเรียนวัดศรีสำราญราษฎร์บำรุง (เข้มประชาอุทิศ), 2564) และกำหนดให้มีการดำเนินการอย่างจริงจัง โดยสร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน โรงเรียนวัดศรีสำราญราษฎร์บำรุง (เข้มประชาอุทิศ) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารสถานศึกษาและเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวข้างต้น โดยคำนึงถึงความคุ้มค่าของทรัพยากรทุกอย่างที่นำมาใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาผู้เรียน และเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามแนวคิดการจัดการศึกษาของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 เรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน อีกทั้งเพื่อสนองนโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567-2568 เรื่องการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาเพื่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และแนวทางในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน โรงเรียนวัดศรีสำราญราษฎร์บำรุง (เข้มประชาอุทิศ)
2. เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน โรงเรียนวัดศรีสำราญราษฎร์บำรุง (เข้มประชาอุทิศ)
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน โรงเรียนวัดศรีสำราญราษฎร์บำรุง (เข้มประชาอุทิศ)
4. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน โรงเรียนวัดศรีสำราญราษฎร์บำรุง (เข้มประชาอุทิศ)

การทบทวนวรรณกรรม

ในการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษาอย่างยั่งยืน โรงเรียนวัดศรีสำราญราษฎร์บำรุง (เข้มประชาอุทิศ) ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้บูรณาการแนวคิดและ ทฤษฎีต่าง ๆ เพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบแนวทางในการวิจัย สรุปได้ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Philosophy of Sufficiency Economy) ของ คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง (2550) ซึ่งประกอบด้วย คุณลักษณะ 3 ห่วง 2 เงื่อนไข หรือ 5 คำ 5 ข้อ ที่พอสอน ประกอบด้วย มีความรู้ มีคุณธรรม มีความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ใช้เป็นปัจจัย (Inputs) ในการพัฒนารูปแบบ

2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร 5 แนวคิด ใช้เป็นส่วนประกอบของรูปแบบ ได้แก่

2.1 การบริหารตามหลักทฤษฎีระบบ (System Theory) ตามแนวคิดของ Robbins and Coulter (2007: 68) ใช้เป็นกรอบในการสร้างรูปแบบ ซึ่งมีองค์ประกอบของระบบ 3 ส่วน ได้แก่ 1) ปัจจัย (Inputs) 2) กระบวนการ (Process) 3) ผลผลิต (Outputs) โดยใช้กระบวนการแปรสภาพเพื่อเปลี่ยนปัจจัยนำเข้าไปเป็น ผลผลิต

2.2 การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ของ ชีระ รุญเจริญ (2549) 6 ประการ คือ หลักนิติธรรม หลัก คุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า โดยใช้เป็นปัจจัย ของรูปแบบ

2.3 การบริหารตามหลัก 4 M ของศิริวรรณ เสรีรัตน์ และ สมชาย หิรัญกิตติ (2545) ประกอบด้วย บุคลากร (Man) งบประมาณ (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) และการจัดการ (Management) ซึ่งผู้วิจัย นำมาประยุกต์เป็น หลัก PBRM โดยใช้เป็นปัจจัย (Inputs) ของรูปแบบ ประกอบด้วย 4 ปัจจัย คือ บุคลากร (Person) งบประมาณ (Budget) วัสดุอุปกรณ์ (Resource) และการบริหารจัดการ (Management)

2.4 การบริหารตามหลัก PDCA ตามแนวคิดของDeming (อ้างอิงจาก Heizer and Render, 2004) ประกอบด้วย Plan-Do-Check-Act หรือ วางแผน-ปฏิบัติ-ตรวจสอบ-ปรับปรุง ซึ่งผู้วิจัยนำมาประยุกต์เป็น กระบวนการ AIEI ใช้เป็นกระบวนการ (Process) ของรูปแบบ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก คือ การวางแผน ดำเนินการ (Action plan) การดำเนินการ (Implementation) การประเมินผล (Evaluation) การปรับปรุงและ พัฒนา (Improvement and development)

2.5 การบริหารตามหลัก Balanced Scorecard: BSC ของ Robbins and Coulter (2007) ซึ่งใช้ Balanced Scorecard เป็นเครื่องมือในการประเมินผลการดำเนินงานขององค์กร โดยวัดผลใน 4 ด้านของการ ดำเนินงาน คือ 1) ด้านการเงิน ผลกำไร 2) ความประทับใจ/ความพึงพอใจของลูกค้า 3) กระบวนการภายในองค์กร 4) การเรียนรู้และพัฒนา ซึ่งการวิจัยนี้มีการประเมินความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

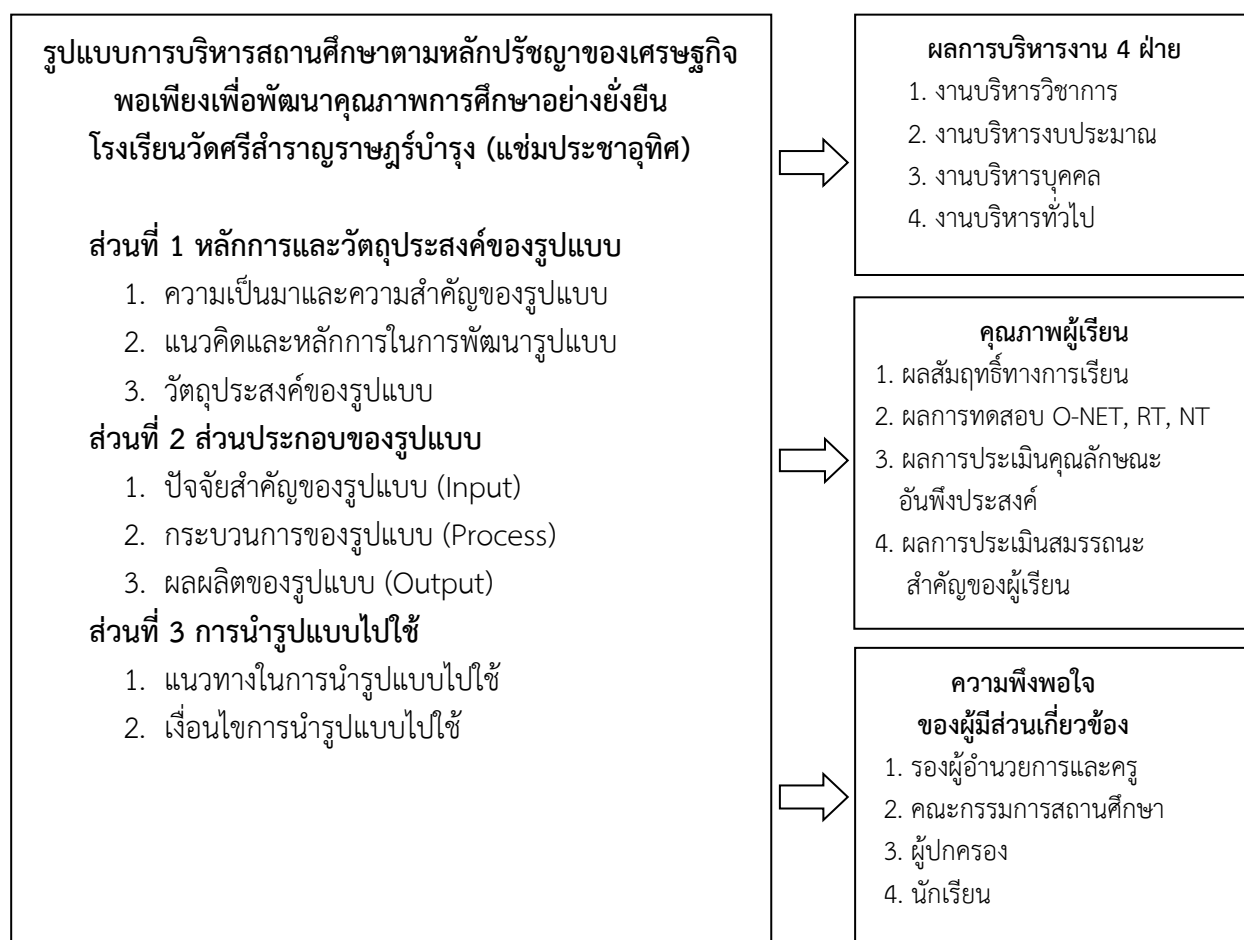
3. แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบ ที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัยของสุธรรม ธรรมทัศนานนท์ (2560), ณัฐนันท์ หอมชื่น และคณะ (2566) และสุญาดา เสงชัยโย (2566) สรุปได้ว่า องค์ประกอบของรูปแบบ PSE for SEQ มี 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ของรูปแบบ PSE for SEQ ประกอบด้วย ความ เป็นมาและความสำคัญของรูปแบบ แนวคิดและหลักการในการพัฒนารูปแบบและวัตถุประสงค์ของรูปแบบ ส่วน ที่ 2 ตัวรูปแบบ PSE for SEQ ประกอบด้วย ปัจจัยของรูปแบบ (Inputs) กระบวนการของรูปแบบ (Processes) และผลผลิตของรูปแบบ (Outputs) ส่วนที่ 3 การนำรูปแบบ PSE for SEQ ไปใช้ ประกอบด้วย แนวทางในการนำ รูปแบบไปใช้ และเงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้

4. แนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนการพัฒนารูปแบบ ที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัยของ Phumphonkhochasorn et al. (2022), ณัฐชา จันทร์ดา (2562), ณัฐนันท์ หอมชื่น และคณะ (2566) และ สุญาดา เสงชัยโย (2566)

ประกอบด้วยขั้นตอนการพัฒนารูปแบบ 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และแนวทางในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) การสร้างและพัฒนารูปแบบ 3) การทดลองใช้รูปแบบ 4) การศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบ

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามทฤษฎีระบบของ Robbins and Coulter (2007) ในการสร้างส่วนประกอบของรูปแบบ ประกอบด้วย ปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และแนวทางในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน โรงเรียนวัดศรีสำราญราษฎร์บำรุง (เข้มประชาอุทิศ) การดำเนินการในขั้นตอนนี้ มีรายละเอียดแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

1. การสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประชากรคือ รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูหัวหน้างาน 4 ฝ่าย ครูหัวหน้าสายชั้น และคณะกรรมการภาคีเครือข่ายของโรงเรียน จำนวน 19 คน เครื่องมือที่ใช้คือ ข้อคำถามในการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับงานบริหาร 4 ฝ่าย คือ งานบริหารวิชาการ งานบริหารงบประมาณ งานบริหาร

บุคคล และงานบริหารทั่วไป ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นและนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบก่อนนำไปใช้จริง วิเคราะห์ข้อมูล
โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

2. การสัมภาษณ์กลุ่ม (Group Interview) เพื่อศึกษาแนวทางในการบริหารสถานศึกษาตามหลัก
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประชากรคือ ผู้อำนวยการศูนย์ครอบครัวพอเพียงโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ที่ได้รับการจัดตั้งเป็นศูนย์เพื่อการสืบสานศาสตร์พระราชา หลัก
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured
Interview) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบก่อนนำไปใช้จริง การวิเคราะห์ข้อมูลพิจารณาจาก
ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยหากผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยร้อยละ 80 ขึ้นไป ถือว่าข้อมูลนั้นใช้ได้

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อ
พัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน โรงเรียนวัดศรีสำราญราษฎร์บำรุง (เข้มประชาอุทิศ) การดำเนินการใน
ขั้นตอนนี้แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

1. การสร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนา
คุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน โรงเรียนวัดศรีสำราญราษฎร์บำรุง (เข้มประชาอุทิศ) ฉบับร่าง และนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ
จำนวน 9 คน ตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured
Interview) เพื่อให้พิจารณาความเหมาะสมของรูปแบบ การวิเคราะห์ข้อมูลพิจารณาจากความคิดเห็นของ
ผู้เชี่ยวชาญ (สวัสดี ประทุมราช, 2531)

2. การพัฒนารูปแบบ โดยการนำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญในข้อ 1 มาปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้รูปแบบ
มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน ประเมินความสอดคล้องของรูปแบบในด้านความตรง
ตามเนื้อหา (Content Validity) เพื่อรับรองรูปแบบ การวิเคราะห์ผลการประเมินยึดถือเกณฑ์ IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้น
ไป จึงยอมรับว่ารูปแบบที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ (สุวิมล ติรกานันท์, 2550) จากนั้นจึงนำ
ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขรูปแบบให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และจัดทำเป็นคู่มือการบริหาร
สถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน โรงเรียนวัดศรี
สำราญราษฎร์บำรุง (เข้มประชาอุทิศ) เพื่อนำไปทดลองใช้ต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อ
พัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยดำเนินการทดลองใช้รูปแบบในโรงเรียนวัดศรีสำราญราษฎร์บำรุง (เข้ม
ประชาอุทิศ) โดยทำการทดลองในปีการศึกษา 2566 จำนวน 1 ปีการศึกษา เริ่มตั้งแต่วันที่ 16 พฤษภาคม 2566 ถึง
วันที่ 31 มีนาคม 2567 ประชากรในการทดลอง ประกอบด้วย รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ข้าราชการครูและ
บุคลากรทางการศึกษา จำนวน 64 คน นักเรียนระดับชั้นอนุบาล 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1,291 คน รวม
จำนวนทั้งสิ้น 1,358 คน ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลผลการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดย
บูรณาการเข้ากับการบริหารงานตามภารกิจ 4 ฝ่ายของสถานศึกษา คือ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคคล และ
งานบริหารทั่วไป และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงพรรณนา

ขั้นตอนที่ 4 การศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน โรงเรียนวัดศรีสำราญราษฎร์บำรุง (เข้มประชาอุทิศ)
การดำเนินการในขั้นตอนนี้แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ

1. การศึกษาผลการบริหารงาน 4 ฝ่าย ประชากรคือ รองผู้อำนวยการสถานศึกษาและครู จำนวน 67
คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับผลการบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน รายการที่สอบถามครอบคลุมงานบริหารโรงเรียน 4 ฝ่าย
แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีจำนวน 25 ข้อ เป็น

แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองและนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญในการบริหารและการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 5 คน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ตลอดจนความครบถ้วนสมบูรณ์ ความครอบคลุมของคำถาม และนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้จริง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การศึกษาข้อมูลด้านคุณภาพผู้เรียน ประชากรคือ นักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 1,002 คน เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาข้อมูลด้านคุณภาพของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาทุกคน ผู้วิจัยจึงเก็บรวบรวมข้อมูลของประชากรทั้งหมดเครื่องมือที่ใช้คือแบบบันทึกข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) ผลการประเมินความสามารถด้านการอ่านของผู้เรียน (RT) ผลการทดสอบความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนระดับชาติ (NT) ผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และผลการประเมินสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

3. การศึกษาความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประเด็นที่ศึกษาครอบคลุมงานบริหารโรงเรียน 4 ฝ่าย โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ แบบสอบถามนี้ผู้วิจัยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญในการบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 5 คน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ความครบถ้วนสมบูรณ์ ความครอบคลุมของคำถาม และนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้จริง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แบบสอบถามมีจำนวน 2 ฉบับ คือ

ฉบับที่ 1 เป็นแบบสอบถามสำหรับรองผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นผู้ตอบ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรทั้งหมด รวมจำนวนทั้งสิ้น 80 คน

ฉบับที่ 2 เป็นแบบสอบถามสำหรับผู้ปกครองและนักเรียนเป็นผู้ตอบ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 297 คน และกลุ่มตัวอย่างนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-6 จำนวน 248 คน ซึ่งกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan (อ้างถึงใน นิภา เมธาวีชัย, 2543) โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และแนวทางในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน โรงเรียนวัดศรีสำราญราษฎร์บำรุง (เข้มประชาอุทิศ) สรุปได้ว่า สภาพปัจจุบันที่เป็นจุดเด่นของการบริหารสถานศึกษามีลักษณะตรงกับจุดแข็งของโรงเรียน ส่วนจุดที่ควรพัฒนามีลักษณะสอดคล้องกับจุดอ่อนของโรงเรียนที่ได้จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน (SWOT Analysis) โดยจุดที่ควรพัฒนามีลักษณะตรงข้ามกับสภาพที่พึงประสงค์ แนวทางในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน มีส่วนประกอบ 3 ส่วน คือ 1) ปัจจัยมี 4 องค์ประกอบ 2) กระบวนการมี 4 ขั้นตอนหลัก 8 ขั้นตอนย่อย 3) ผลผลิตมี 3 ส่วน

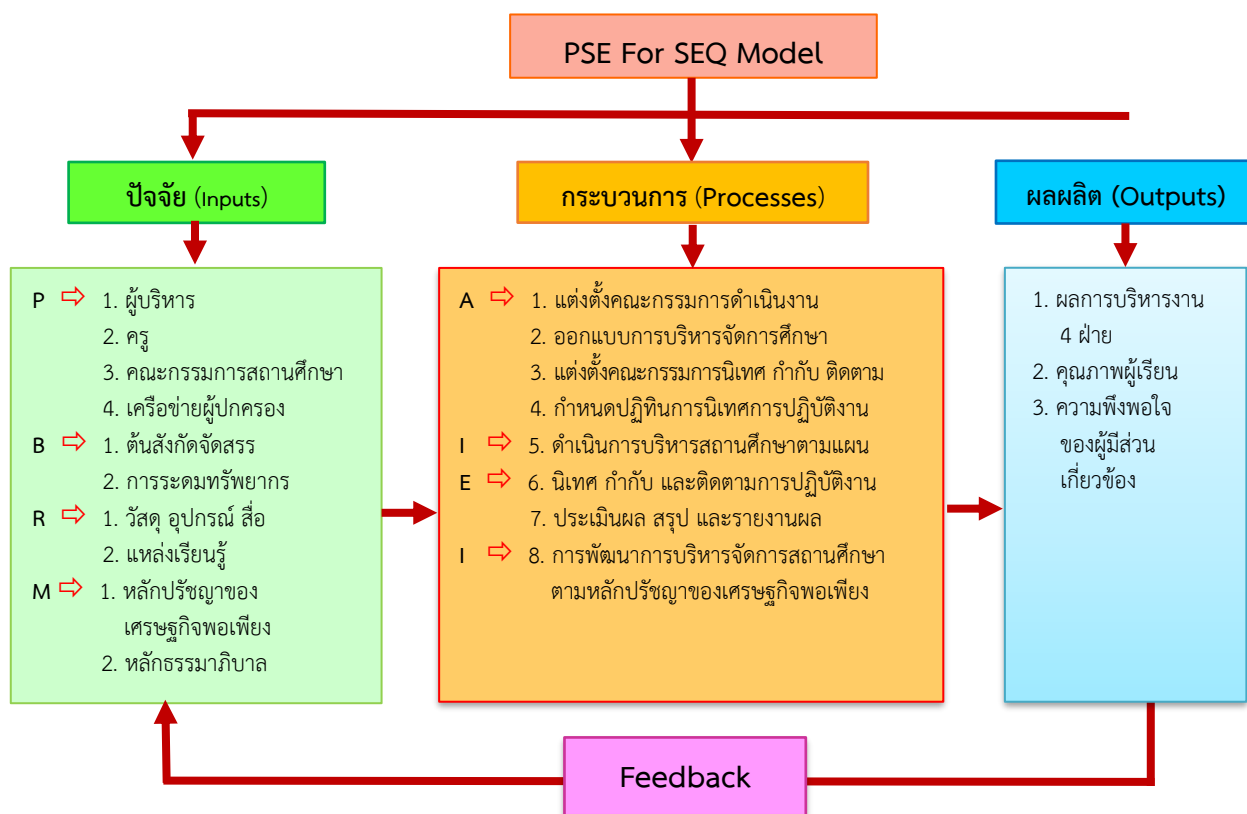
2. รูปแบบที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ รูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน โรงเรียนวัดศรีสำราญราษฎร์บำรุง (เข้มประชาอุทิศ) รูปแบบนี้มีชื่อว่า Philosophy of Sufficiency Economy for Sustainable Education Quality Model ชื่อย่อคือ PSE for SEQ Model มีส่วนประกอบ 3 ส่วน คือ

2.1 ปัจจัยของรูปแบบ หมายถึง องค์ประกอบสำคัญต่าง ๆ ที่โรงเรียนจำเป็นต้องมี เพื่อช่วยให้การบริหาร สถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน ดำเนินไปได้อย่างมี ประสิทธิภาพ มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) บุคลากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษาชั้น พื้นฐาน และคณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง 2) งบประมาณ ได้แก่ งบประมาณที่ได้รับจัดสรรจากหน่วยงาน ต้นสังกัด และงบประมาณที่ได้จากการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา 3) วัสดุอุปกรณ์ ได้แก่ วัสดุ อุปกรณ์ สื่อ และแหล่งเรียนรู้ 4) การบริหารจัดการ ได้แก่ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และหลักธรรมาภิบาล

2.2 กระบวนการของรูปแบบ หมายถึง ขั้นตอนในการดำเนินการบริหารจัดการสถานศึกษาตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มี 4 ขั้นตอนหลัก 8 ขั้นตอนย่อย ได้แก่ 1) การวางแผนดำเนินการ มี 4 ขั้นตอน 2) การดำเนินการ มี 1 ขั้นตอน 3) การประเมินผล มี 2 ขั้นตอน 4) การปรับปรุงและพัฒนา มี 1 ขั้นตอน

2.3 ผลผลิตของรูปแบบ หมายถึง ประสิทธิภาพของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน โรงเรียนวัดศรีสำราญราษฎร์บำรุง (เข้มประชาอุทิศ) ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ผลการบริหารงาน 4 ฝ่ายของโรงเรียน คุณภาพผู้เรียน และความพึงพอใจของผู้มี ส่วนเกี่ยวข้อง

รูปแบบที่สร้างขึ้น คือ PSE for SEQ Model นี้ สามารถวาดเป็นแผนภาพตามทฤษฎีระบบของ Robbins and Coulter (2007) ได้ดังนี้

แผนภาพที่ 2 PSE for SEQ Model ตามทฤษฎีระบบ (System Theory)

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบ พบว่า ผลการทดลองส่งผลดีต่อการบริหารงาน 4 ฝ่ายของสถานศึกษา คือ มีการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากำหนดเป็นนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์และโครงการใน แผนปฏิบัติการประจำปี มีการระบุรายละเอียด ขั้นตอนการดำเนินการที่แต่ละฝ่ายงานจะต้องดำเนินการไว้อย่าง

ชัดเจน ทั้งเรื่องการบริหารจัดการ การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การจัดแหล่งเรียนรู้ การเขียนแผนการใช้แหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบูรณาการเข้ากับ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และการประเมินสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ทำให้คณะครูและบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจและสามารถนำไปปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีหลักฐานร่องรอยการดำเนินงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม

4. ผลการศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบ พบว่า 1) ผลการปฏิบัติของรองผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูเกี่ยวกับงานบริหาร 4 ฝ่าย ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ผลการศึกษาข้อมูลด้านคุณภาพผู้เรียน ในภาพรวมพบว่ามีการพัฒนาดีขึ้น 3) ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน พบว่า รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนผู้ปกครองและนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และแนวทางในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน โรงเรียนวัดศรีสำราญราษฎร์บำรุง (แหม่มประชาอุทิศ) สามารถอภิปรายได้ว่า ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันที่เป็นจุดเด่นของการบริหารสถานศึกษามีลักษณะตรงกับจุดแข็งของโรงเรียน ส่วนจุดที่ควรพัฒนามีลักษณะสอดคล้องกับจุดอ่อนของโรงเรียนที่ได้จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน โดยจุดที่ควรพัฒนานั้นมีลักษณะตรงข้ามกับสภาพที่พึงประสงค์ ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำข้อมูลจุดเด่นไปใช้เป็นปัจจัยความสำเร็จในการบริหารตามรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน และนำข้อมูลสภาพที่พึงประสงค์มาใช้เป็นแนวทางในการสร้างรูปแบบ ซึ่งแนวทางดังกล่าวนี้สร้างขึ้นตามหลักการของทฤษฎีระบบ (System Theory) ตามแนวคิดของ Robbins and Coulter (2007) ซึ่งมีองค์ประกอบของระบบ 3 ส่วน ได้แก่ 1) ปัจจัย (Inputs) 2) กระบวนการ (Processes) 3) ผลผลิต (Outputs) ดังนั้น จึงถือได้ว่าแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืนนี้ มีการระบุรายละเอียดของการดำเนินการแต่ละส่วนชัดเจน และสามารถใช้เป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน โรงเรียนวัดศรีสำราญราษฎร์บำรุง (แหม่มประชาอุทิศ) ได้

2. ผลการสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน โรงเรียนวัดศรีสำราญราษฎร์บำรุง (แหม่มประชาอุทิศ) สามารถอภิปรายได้ว่า เป็นรูปแบบที่สร้างขึ้นโดยนำแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร 6 แนวคิด มาเป็นกรอบแนวคิดในการสร้าง ได้แก่ 1) ทฤษฎีระบบ ใช้เป็นกรอบในการสร้างตัวรูปแบบ 2) ใช้หลัก 4 M ซึ่งผู้วิจัยประยุกต์เป็นหลัก PBRM เป็นปัจจัยของรูปแบบ 3) ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและหลักธรรมาภิบาล เป็นปัจจัยที่ 4 ของรูปแบบ 4) ใช้วงจรคุณภาพ PDCA ซึ่งผู้วิจัยประยุกต์เป็นกระบวนการ AIEI ใช้เป็นกระบวนการของรูปแบบ และ 5) ใช้หลัก Balanced Scorecard: BSC ในการศึกษาความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ในการสร้างรูปแบบครั้งนี้มีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน จึงสร้างรูปแบบโดยยึดหลักการบริหารจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ตามแนวคิดของ กาญจนา เกรียงศรี (2559) โดยมีการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ในหลักสูตรสถานศึกษาทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และเน้นการพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน 5 ประการ ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565)

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบ โดยบูรณาการเข้ากับการบริหารงานตามภารกิจ 4 ฝ่ายของสถานศึกษาพบว่าส่งผลดีต่อการบริหารงาน เนื่องจากผู้อำนวยการสถานศึกษามีการกำหนดเรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์และโครงการในแผนปฏิบัติการประจำปี มีการบรรยายละเอียดขั้นตอนการดำเนินการที่แต่ละฝ่ายงานจะต้องดำเนินการไว้ในคู่มือการบริหารงานอย่างชัดเจน ทำให้คณะครูและบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจและสามารถนำไปปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีหลักฐานร่องรอยการดำเนินงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงชัดเจนและเป็นรูปธรรม การดำเนินการบริหารจัดการศึกษาดังกล่าวนี้น สอดคล้องกับแนวคิดของณัฐนันท์ หอมชื่น และ คณะ (2566) พบว่า การตัดสินใจตามแนวทางการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสถานศึกษาควรส่งเสริมการเรียนรู้และปลูกฝังเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และมีเงื่อนไขความสำเร็จด้วยรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพุทธสู่การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21

4. ประสิทธิผลของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน โรงเรียนวัดศรีสำราญราษฎร์บำรุง (เข้มประชาอุทิศ) สามารถอภิปรายได้ดังนี้

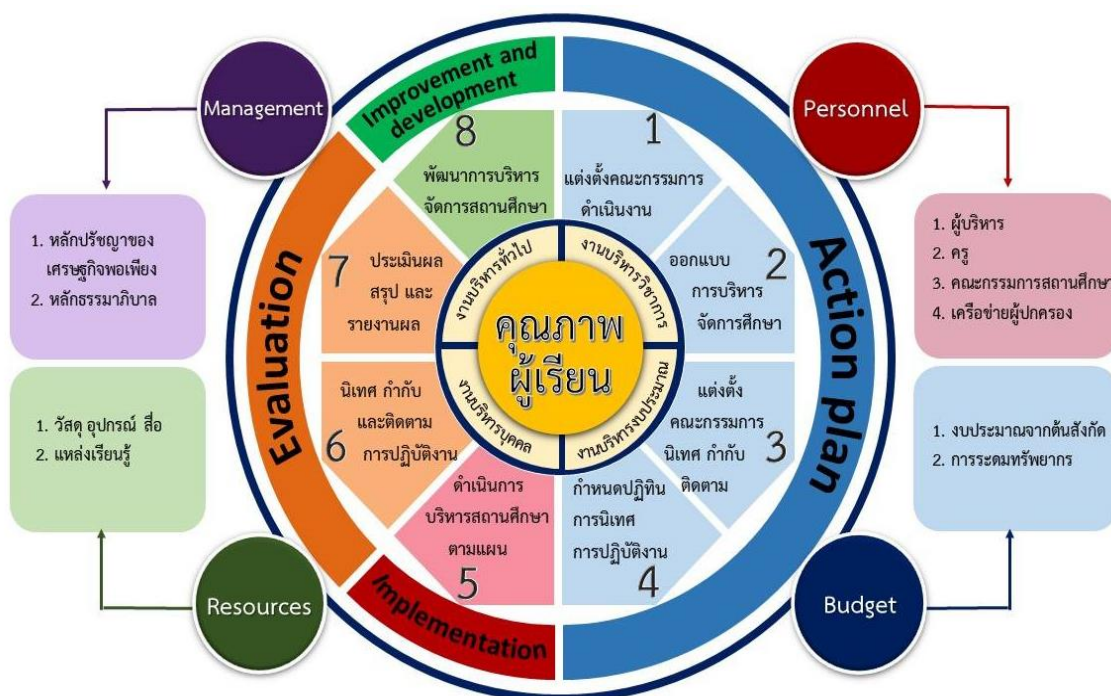
ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลการปฏิบัติของรองผู้อำนวยการสถานศึกษาและครู เกี่ยวกับงานบริหาร 4 ฝ่าย ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ผลการศึกษาข้อมูลด้านคุณภาพผู้เรียน ในภาพรวมพบว่าการพัฒนาดีขึ้น 3) ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน พบว่า รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ครู และ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนผู้ปกครองและนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก การที่ผลเป็นเช่นนี้เนื่องจากโรงเรียนวัดศรีสำราญราษฎร์บำรุง (เข้มประชาอุทิศ) บริหารจัดการศึกษาตามคู่มือการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืนที่พัฒนามาจากรูปแบบสร้างขึ้น โดยในคู่มือมีการระบุแนวทางการปฏิบัติและปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินการอย่างชัดเจน เป็นรูปธรรม ผู้อำนวยการมีการประชุมชี้แจงให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีความรู้ ความเข้าใจ เกิดความตระหนัก เห็นความสำคัญของการปฏิบัติงาน มีการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้รองผู้อำนวยการและคณะครูเกิดการยอมรับและยินดีปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ จารุรัตน์ ปลื้มชัย และปณิธาน วรรณวัลย์ (2561) ผลการวิจัยพบข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ คือ ควรสร้างความตระหนักให้ครู เห็นความสำคัญในการสอนที่สอดคล้องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมให้ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการกำหนดวิธีการดำเนินการ การตรวจสอบ ติดตามประเมินผล และรายงานผลการดำเนินงานตามแผน จะส่งผลให้ผู้ปฏิบัติสามารถนำไปปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อการบริหารตามรูปแบบที่สร้างขึ้น อภิปรายได้ว่า การที่รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากผู้อำนวยการส่งเสริมให้ครูทุกคนรักษาวินัย คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่วนตัวผู้อำนวยการนั้นเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการ มีการชี้แนะแนวทางการปฏิบัติงาน กำหนดโครงสร้างและขอบข่ายภารกิจของแต่ละฝ่ายงานอย่างชัดเจน มีความสามารถในการประสานความร่วมมือกับผู้อื่นและมีพฤติกรรมเป็นแบบอย่างที่ดี จึงเป็นที่ยอมรับของผู้ร่วมงาน ส่งผลให้สามารถบริหารจัดการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในงานของ สุพานี สฤณวานิช (2549) ที่ระบุว่าผู้บังคับบัญชาที่เป็นแบบอย่างที่ดี มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ความสามารถ ทำให้ผู้ตามมีความพอใจในการทำงานภายใต้การกำกับดูแลของผู้บังคับบัญชา ส่วนผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองและนักเรียน พบว่า

อยู่ในระดับมาก การที่ผลเป็นเช่นนี้เนื่องจากทางโรงเรียนมีการกำหนดนโยบายในการบริหารจัดการศึกษาโดยเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการคิด วางแผน ออกแบบการจัดการเรียนการสอนโดยนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ และใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเป็นสื่อการสอน ส่งเสริมให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ฝึกการคิด วิเคราะห์ แก้ไขปัญหาและปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยผู้บริหารสถานศึกษาคอยอำนวยความสะดวกให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ และยังเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและร่วมแสดงความชื่นชมยินดีต่อสำเร็จในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ส่งผลให้ผู้ปกครองและนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียน สอดคล้องกับการวิจัยของธงชัย ตีมูลพันธ์ และ วรกาญจน์ สุขสดเขียว (2566) พบว่า การกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 จะส่งผลดีต่อสถานศึกษา

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน โรงเรียนวัดศรีสำราญราษฎร์บำรุง (เข้มประชาอุทิศ) ตามรูปแบบ PSE for SEQ (Philosophy of Sufficiency Economy for Sustainable Education Quality Model) มีส่วนประกอบ 3 ส่วน คือ ปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต สามารถเขียนเป็นแผนภาพเพื่อแสดงความเป็นเอกลักษณ์ของโรงเรียนได้ดังแผนภาพที่ 3

แผนภาพที่ 3 PSE for SEQ Model ของโรงเรียนวัดศรีสำราญราษฎร์บำรุง (เข้มประชาอุทิศ)

จากแผนภาพที่ 3 สามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. ปัจจัยของรูปแบบ หมายถึง องค์ประกอบสำคัญต่างๆ ที่โรงเรียนจำเป็นต้องมี เพื่อช่วยให้การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน ดำเนินไปได้อย่างมี

ประสิทธิภาพ มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) บุคลากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และคณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง 2) งบประมาณ ได้แก่ งบประมาณได้รับจัดสรรจากหน่วยงานต้นสังกัด และงบประมาณที่ได้จากการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา 3) วัสดุอุปกรณ์ ได้แก่ วัสดุ อุปกรณ์ สื่อ และแหล่งเรียนรู้ 4) การบริหารจัดการ ได้แก่ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และหลักธรรมาภิบาล

2. กระบวนการของรูปแบบ หมายถึง ขั้นตอนในการดำเนินการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มี 4 ขั้นตอนหลัก 8 ขั้นตอนย่อย ได้แก่ 1) การวางแผนดำเนินการ มี 4 ขั้นตอน 2) การดำเนินการ มี 1 ขั้นตอน 3) การประเมินผล มี 2 ขั้นตอน 4) การปรับปรุงและพัฒนา มี 1 ขั้นตอน

3. ผลผลิตของรูปแบบ หมายถึง ประสิทธิผลของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน โรงเรียนวัดศรีสำราญราษฎร์บำรุง (เข้มประชาอุทิศ) ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ผลการบริหารงาน 4 ฝ่ายของโรงเรียน คุณภาพผู้เรียน และความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

สรุป

การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน โรงเรียนวัดศรีสำราญราษฎร์บำรุง (เข้มประชาอุทิศ) ตามรูปแบบ PSE for SEQ Model มีส่วนประกอบที่สำคัญ 3 ส่วน ได้แก่ ปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต ส่วนประกอบทั้ง 3 ส่วนนี้มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน โดยปัจจัยของการบริหารสถานศึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้การดำเนินการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประสบความสำเร็จ และการบริหารสถานศึกษาจะประสบผลสำเร็จได้ ต้องดำเนินการตามกระบวนการหรือขั้นตอนที่กำหนดไว้ จะส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อภารกิจการบริหารงาน 4 ฝ่ายของโรงเรียน คุณภาพผู้เรียนและความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทำให้การบริหารสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1) ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน พบว่าสิ่งที่เด่นชัดของโรงเรียนถือว่าเป็นจุดแข็งที่สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาได้ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายจึงควรร่วมกันวิเคราะห์แวดล้อมภายในโรงเรียนให้ครอบคลุมทุกด้าน เพื่อจะได้นำจุดเด่นเหล่านั้นมาใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2) ผลการสร้างและพัฒนารูปแบบ PSE for SEQ พบว่าผู้วิจัยได้มีการนำแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร 6 แนวคิด มาเป็นกรอบในการสร้าง ส่งผลให้รูปแบบได้รับการยอมรับจากผู้เชี่ยวชาญ ดังนั้น ผู้บริหารจึงควรเป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ในการศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับหลักการ แนวคิด หรือทฤษฎีการบริหารที่หลากหลาย เพื่อให้สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างและพัฒนารูปแบบหรือนวัตกรรมการบริหารที่แปลกใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) ผลการทดลองใช้รูปแบบ พบว่า โรงเรียนได้นำรูปแบบไปใช้โดยบูรณาการเข้ากับการบริหารจัดการศึกษาตามภารกิจ 4 ฝ่าย ก่อให้เกิดผลดีต่อการบริหารจัดการศึกษา เนื่องจากผู้อำนวยการสถานศึกษามีการประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจ ใช้วิธีการสื่อสารเชิงบวกให้บุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเกิดความตระหนักเห็นความสำคัญและยอมรับที่จะนำไปปฏิบัติให้เป็นไปทิศทางเดียวกัน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาผู้เรียน ดังนั้น ผู้ที่จะนำรูปแบบนี้ไปใช้ควรให้ความสำคัญเรื่องการสื่อสารเป็นอย่างดี

4) ผลการศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบ พบว่า ทำให้เกิดผลดีต่อการบริหารจัดการศึกษา ผู้เรียนได้รับการพัฒนาดีขึ้น และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกิดความพึงพอใจ แสดงให้เห็นว่าการนำรูปแบบ PSE for SEQ มาใช้ในการบริหารจัดการศึกษาได้รับการยอมรับจากบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จึงก่อให้เกิดการพัฒนาในทุกด้าน เนื่องจากผู้อำนวยการสถานศึกษานำศาสตร์พระราชฯ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา ดังนั้น ผู้ที่จะนำรูปแบบไปใช้ควรศึกษาศาสตร์พระราชฯ ให้เข้าใจอย่างลึกซึ้งและถ่องแท้ เพื่อจะได้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบที่สำคัญคือ ได้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับสถานศึกษาต่าง ๆ ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยควรให้ความสำคัญกับการนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่ สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับการสร้างและพัฒนา รูปแบบที่สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารได้ทั้งสถานศึกษาในสังกัดภาคเอกชน ท้องถิ่นและอื่นสังกัดอื่น เพื่อให้มีรูปแบบที่เป็นแกนกลางในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่หลากหลายมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา เกรียงชัย. (2559). การศึกษากับการพัฒนาที่ยั่งยืน. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 21(2), 13-18.
- จารุรัตน์ ปลื้มชัย และ ปณิธาน วรรณวัลย์. (2561). การบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*. 7(25) 283-292.
- ณัฐชา จันทร์ดา. (2562). การพัฒนารูปแบบการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 จังหวัดชลบุรี. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ*, 13(1), 1-9.
- ณัฐนันท์ หอมชื่น, สมศักดิ์ บุญปู และ พีรวัฒน์ ชัยสุข. (2566). การพัฒนารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาด้านการศึกษาด้านตามแนวพุทธของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. *วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย*, 5(3), 731-746.
- ธงชัย ตีมูลพันธ์ และ วรกาญจน์ สุขสดเขียว. (2566). การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาในสหวิทยาการศึกษาวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2. *วารสารปรัชญาปริทรรศน์*, 28(2), 236-249.
- ธีระ รุญเจริญ. (2549). *สู่ความเป็นผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- นิภา เมธาวีชัย. (2543). *วิทยาการวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏธนบุรี.
- พิทักษ์ เอ็นดู. (2563). *การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่คุณภาพผู้เรียนโรงเรียนเทพศิรินทร์ร่มเกล้า*. กรุงเทพฯ: โรงเรียนเทพศิรินทร์ร่มเกล้า.
- ภิญโญ สาธร. (2549). *หลักการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- โรงเรียนวัดศรีสำราญราษฎร์บำรุง (แหม่มประชาอุทิศ). (2564). *แผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา 2564*. สมุทรสาคร: โรงเรียนวัดศรีสำราญราษฎร์บำรุง (แหม่มประชาอุทิศ).
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และ สมชาย หิรัญกิตติ. (2545). *ทฤษฎีองค์การ ฉบับมาตรฐาน*. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.
- สวัสดิ์ ประทุมราช. (2531). *แนวคิดเชิงทฤษฎี : การวิจัย การวัดและประเมินผล*. กรุงเทพฯ: ครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). *คู่มือการใช้เครื่องมือประเมินสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 3*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). *ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง นโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567–2568 และนโยบายระยะเร่งด่วน (Quick Win) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579*. กรุงเทพฯ: פרקหวานกราฟฟิค.
- สุญาดา เองชัยโย. (2566). การพัฒนารูปแบบการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากลของโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*, 8(5), 29-40.
- สุธรรม ธรรมทัศนันท. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 28(1), 140-153.
- สุพานี สฤณวานิช. (2549). *พฤติกรรมองค์การสมัยใหม่ : แนวคิด และทฤษฎี*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุวิมล ติรกานนท์. (2550). *การสร้างเครื่องมือวัดตัวแปรในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ : แนวทางสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Heizer, J., & Render, B. (2004). *Operations Management*. (7th ed.) New Jersey: Prentice Hall.
- Phumphongkhochasorn, P., Damnoen, S., Tuwanno, P. M., Srichan, P. W., & Udomdhammajaree, P. (2022). Educational Quality Assurance and School Management Standards According to International. *Asia Pacific Journal of Religions and Cultures*, 6(1), 1–16.
- Robbins, S. P., & Coulter, M. (2007). *Management*. (9th ed.). London: Prentice Hall.